

II Міжнародна науково-практична конференція

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ КООРДИНАТИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Хебейський університет іноземних досліджень (Китай)
Анкарський університет (Туреччина)
AGH Університет науки і технологій (Польща)
Коледж Санта-Фе (США)
Національна академія освіти ім. І. Алтинсаріна, Казахстан
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Національний університет «Запорізька політехніка»
Національний університет «Львівська політехніка»
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Національний університет «Острозька академія»
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ КООРДИНАТИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

**Збірник наукових матеріалів
II Міжнародної науково-практичної конференції**

3-4 червня 2021 року

Полтава – 2021

УДК 159.923.2 (082)

П 86

Редакційна колегія:

С. Д. Максименко – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор (*голова редакційної колегії*); **Н. В. Чепелева** – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **В. О. Моляко** – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **М. Л. Смільсон** – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **Л. М. Карамушка** – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **О. М. Кокун** – член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **І. М. Біла** – доктор психологічних наук, професор; **О. І. Бондарчук** – доктор психологічних наук, професор; **Л. З. Сердюк** – доктор психологічних наук, професор; **Wilson Shari L., B. A.** History and Philosophy, M.A. Ecology and Evolutionary Biology, Project Central (United States of America); **Sikora Jan, Dr.**, adiunkt w Katedrze Pedagogiki Pracy i Andragogiki, Akademia Pedagogiki Specjalnej im Marii Grzegorzewskiej, Warszawa, PL; **С. П. Яланська** – доктор психологічних наук, професор; **О. В. Бацилева** – доктор психологічних наук, професор; **Р. В. Каламаж** – доктор психологічних наук, професор; **В. П. Шпак** – доктор педагогічних наук, професор; **Л. О. Хомич** – доктор педагогічних наук, професор; **Л. Ю. Москальова** – доктор педагогічних наук, професор; **В. В. Костіна** – доктор педагогічних наук, доцент; **Н. О. Сайко** – доктор педагогічних наук, доцент; **В. Ф. Моргун** – кандидат психологічних наук, професор; **М. Т. Другус** – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник; **І. В. Яворська-Ветрова** – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, **Р. М. Білоус** – кандидат психологічних наук, доцент; **Н. М. Атаманчук** – кандидат психологічних наук, доцент; **Ю. Л. Горбенко** – кандидат психологічних наук, доцент; **Л. П. Клевака** – кандидат педагогічних наук; **І. М. Коренева** – кандидат педагогічних наук, доцент.

Психолого-педагогічні координати розвитку особистості :

П 86 зб. наук. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф., 3-4 червня 2021 р. – Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2021. – 268 с.

У збірнику наукових матеріалів представлені праці науковців України, в яких висвітлюються найбільш актуальні науково-прикладні проблеми психології та педагогіки. Основний акцент зроблено на розкритті психолого-педагогічних аспектів таких напрямів: психологічні особливості становлення та розвитку особистості в освітньому просторі; психолого-педагогічні умови організації навчально-професійної діяльності молоді в умовах суспільних реалій; психологія розвитку творчих компетентностей особистості: практико-орієнтований аспект; психологічні аспекти здоров'язбереження й здоров'ятворення в ускладнених умовах життєвого середовища; психологічна, соціально-педагогічна допомога особистості в ситуаціях життєвих змін. Збірник адресований викладачам закладів вищої освіти, аспірантам, студентам, працівникам у галузі практичної психології, педагогіки, та іншим фахівцям, які цікавляться сучасним станом розвитку психологічної та педагогічної науки.

УДК 159.923.2 (082)

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

© Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка, 2021
© Кафедра психології та педагогіки, 2021

лекція із заздальгідь запланованими помилками, брейнстормінг, метод портфоліо, семінар-квест, дидактичні, ділові та рольові ігри, дебати, дискусії тощо), які адекватно відображають зміст і структуру навчального матеріалу. Застосування таких методів дозволяє планомірно й цілеспрямовано залучати всіх студентів до активної усвідомленої пізнавальної діяльності. Водночас вони відчують себе повноправними учасниками педагогічного процесу: самостійно планують свою діяльність, вчатьс я бачити проблему і кінцеву мету своєї роботи, розподіляти власні сили. У цілому це сприяє підвищенню якості підготовки майбутнього фахівця – працівника закладів дошкільної освіти.

Отже, навчання для майбутніх фахівців сфери дошкільної освіти має набути особистісного життєвого сенсу, який виявляється у спрямуванні їхньої активності на оволодіння професією і розвиток своїх потенційних можливостей, що можливо за наявності сформованої мотивації. Формування навчальної мотивації доцільно здійснювати за допомогою урізноманітнення навчального матеріалу і прийомів навчальної роботи, створення цілісного уявлення про базові складники професії, створення проблемних ситуацій, виявлення міжпредметних зв'язків, використання активних методів навчання тощо.

Література:

1. Занюк С. Психологія мотивації : навч. посібник. Київ, 2002. 304 с.
2. Климчук В. Експериментальне дослідження явища «мотиваційного зараження». *Соціальна психологія*, 2005. №3 (11). С. 59-71.
3. Реан А. Социальная педагогическая психология. Санкт-Петербург, 1999. 416 с.
4. White R. Motivation Reconsidered: The Concept of Competence. *Psychological Review*, 1959. № 66. P. 297-333.

УДК 159.9:[616.98:578.834]-036.21

ПРОБЛЕМА РЕЗІЛЬЄНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Турубарова А. В.

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
turubarovaan@gmail.com

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що сучасна світова ситуація, спричинена поширенням коронавірусної інфекції,

створює для населення всього світу різного роду психотравмуючі наслідки. Це обумовлює необхідність розвитку такої риси особистості, як резильєнтність, що виявляється в здібності долати стреси та складні періоди конструктивним шляхом.

Метою дослідження є аналіз та систематизація наукових даних щодо ролі резильєнтності як особистісної риси у подоланні негативних психоемоційних, кризових станів, стресів у контексті пандемії COVID-19.

Аналіз літературних джерел із досліджуваної проблеми показав, що сьогодні в психологічній науці все більше з'являються праці (Т. Гніда, Б. Лазоренко, Г. Лазос, О. Односталко, В. Панок, Г. Пріб та ін.), присвячені проблемі пандемії COVID-19 та психопрофілактичним заходам, практичним рекомендаціям щодо подолання негативних емоційних станів, страхів, пошук потенційних особистісних резервів тощо. Так, директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України В. Панок зазначає, що важливе значення мають практичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності саморегуляції особистості та регуляцію соціальної взаємодії в умовах високого ризику виникнення внутрішніх та міжособистісних конфліктів [4, с. 75].

Такі вчені, як О. Селіванова, Н. Бистрова, І. Дереча, Т. Мамонтова, О. Панфілова зазначають, що в нинішній ситуації особливого значення набуває пошук до теперішнього часу невикористаних ресурсів профілактичної діяльності, як зовнішніх, так і особливо значущих, у контексті подолання залежності – внутрішніх, до яких відносяться вроджені динамічні властивості та характеристики особистості – резильєнтність [5, с. 6].

О. Односталко у своєму дисертаційному дослідженні зазначає, що ресурси стійкості особистості утворюють найбільш надійний захист від несприятливих обставин життя, серед яких вчена виділяє резильєнтність. За авторським визначенням резильєнтність є вольовим психічним станом, що забезпечує зв'язаність ресурсів у складних ситуаціях життя і сприяє формуванню відповідної особистісної риси, яка сприяє ефективній адаптації і особистісному зростанню у подальшому житті [3, с. 64].

У своїх дослідженнях Т. Гніда вказує, що одним із шляхів подолання психоемоційного навантаження, стресів, кризових станів є збереження, використання та розвиток особистісних ресурсів. Ці ресурси є засобом нормалізації психоемоційного стану людини, сприяють подоланню психоемоційного напруження, виснаження та конфліктності [4, с. 183].

Серед різноманітних особистісних ресурсів слід звернути увагу на резильєнтність як рису особистості та необхідність її

розвивати особливо в сучасних умовах, спричинених коронавірусною інфекцією (COVID-19).

На нашу думку, резильєнтність – це внутрішній ресурс особистості, який виявляє позитивну реакцію на стреси. Її можна підтримати або розвинути зовнішніми ресурсами.

Наявність великої кількості стресогенних чинників, які з'явилися з початку виникнення пандемії COVID-19 і по теперішній час, свідчить про психологічну неготовність особистості протидіяти ним. Так, серед психологічних чинників, які зумовили травмівний вплив на особистість людини через коронавірус, Б. Лазоренко зазначає такі: недостатню резильєнтність психіки окремих осіб, неефективність їхніх копінгів, невизначеність та непередбачуваність ними свого майбутнього, переживання і вболівання за життя та долю рідних і близьких, недовіра до влади щодо її готовності і здатності опанування загрози, що виникли [1, с. 57].

Отже, низький рівень психологічної резильєнтності у складних тривалих стресогенних ситуаціях особливо негативно впливає на особистість.

Г. Лазос досліджуючи проблему резильєнтності у фахівців допомагаючих професій, дійшла висновку, що ознаками резильєнтного фахівця можна вважати: сформовані навички самоконтролю та регулювання емоцій, здатність створювати та зберігати перспективу у власному житті, можливість дбати про здорові стосунки, піклування про себе і про інших, усвідомлення власної компетентності, безперервний процес розвитку (особистісний, професійний) [2, с. 143-144].

Серед фахівців допомагаючих професій особливе місце займають лікарі, які в умовах пандемії потребують розвитку особистісних ресурсів, зокрема резильєнтності. На підтвердження цієї думки зазначимо, що С. Лукомська та О. Мельник у своїх дослідженнях виокремили групи осіб із найвищими ризиками психічних захворювань під час пандемії COVID-19. Однією з груп є «... медичні працівники, особливо ті, хто працює в інфекційних відділеннях стаціонарів і швидкій допомозі, саме вони напругу стикаються із впливом вірусу, мають дуже високе навантаження під час виконання професійних обов'язків і часто страждають від браку засобів індивідуального захисту, що суттєво негативно позначається на їх психологічному стані» [4, с. 146].

У зв'язку з цим перспективами подальших наукових розвідок, на нашу думку, є розкриття особливостей та шляхів розвитку резильєнтності у лікарів-інфекціоністів в умовах пандемії COVID-19.

Таким чином, в сьогоднішній ситуації, викликаній пандемією COVID-19 проблема розвитку резильєнтності як особистісного

ресурсу постає особливо гостро. Лікарі-інфекціоністи входять до групи з найвищими ризиками психічних захворювань, тому задля ефективного виконання своїх професійних обов'язків вони потребують низки психологічних заходів, спрямованих на розвиток резильєнтності у подоланні негативних психоемоційних, кризових станів, стресів у контексті пандемії COVID-19.

Література:

1. Досвід переживання пандемії covid-19: дистанційні психологічні дослідження, дистанційна психологічна підтримка : матеріали онлайн-семінарів 23 квітня 2020 року «Досвід карантину: дистанційна психологічна допомога і підтримка» та 15 травня 2020 року «Дистанційні психологічні дослідження в умовах пандемії covid-19 і карантину» / за наук. ред. М. М. Слюсаревського, Л. А. Найдьонової, О. Л. Вознесенської. Київ, 2020. 121 с.

2. Лазос Г. П. До проблеми резильєнтності у фахівців допомагаючих професій. *Особистісні та ситуативні детермінанти здоров'я* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Вінниця, 22 листопада 2019 р. Вінниця, 2019. С. 140-144.

3. Односталко О. С. Ресурси стійкості особистості в умовах складних та нетипових ситуацій життя : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Луцьк, 2020. 183 с.

4. Психологія і педагогіка у протидії пандемії COVID-19 : Інтернет-посібник / за наук. ред. В. Г. Кременя; Київ, 2020. 243 с.

5. Селиванова О. А., Быстрова Н. В., Дереча И. И., Мамонтова Т. С., Панфилова О. В. Изучение феномена резильєнтности: проблемы и перспективы. *Мир науки. Педагогика и психология*, 2020 №3, Т.8. URL : <https://mir-nauki.com/PDF/04PSMN320.pdf>.

УДК 376.042:612.76-053.4

ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Фуркайло В. В., Дмитренко Ю. М.

Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр»

Диканської районної ради Полтавської області

ircdik@i.ua

Проблема підготовки до шкільного навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату розпочинається задовго до самого навчання. Перед батьками та вихователями дитячих садків постає складне комплексне завдання, що вміщує підготовку

ЗМІСТ

ГЕНЕТИКО-КРЕАТИВНИЙ ПІДХІД ДО САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ Максименко С. Д.	3
REACHING A POST-PANDEMIC SUSTAINABLE FUTURE THROUGH BACKCASTING Shari L. Wilson	8
РОЗРОБКА НОВОГО ТРЕНІНГУ ДЛЯ ПРОГРАМИ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТУ «ЕКОЛОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ» Антонець М. О.	11
ВІДЧУТТЯ САМОТНОСТІ В СТУДЕНТІВ НА ПОЧАТКОВИХ ЕТАПАХ НАВЧАННЯ У ЗВО Атаманчук Н. М.	15
ДО ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА Бацилєва О. В., Пузь І. В.	19
ЗАСТОСУВАННЯ ПРИЙОМІВ СЕНСОРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В КОМПЛЕКСНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА Беседа Н. А., Гордієнко О. В.	23
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ Білоус Р. М., Підгірна А. В.	25
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ПЕРІОД ГЛОБАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН Бочелюк В. Й., Панов М. С.	28
ВІДНОВЛЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я КОМБАТАНТІВ В ПСИХОДИНАМІЧНОМУ ПІДХОДІ. ОСОБЛИВОСТІ ДОВГОСТРОКОВОЇ ТА КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕРАПІЇ Волкова О. О.	32

АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНУВАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ Синиця Т. О., Синиця С. В.	202
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ АДАПТИВНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ТА МЕХАНІЗМІВ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ У ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ Степаненко Л. В.	206
МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ-СИРОТАМИ ТА ДІТЬМИ, ПОЗБАВЛЕНИМИ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ Суліменко О. М.	210
ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ СІМЕЙНИХ ПАР ПІД ЧАС ВСЕСВІТНЬОЇ ПАНДЕМІЇ Тимошенко Н. В.	215
ЗВ'ЯЗОК ПРАЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ З «ПСИХОЛОГІЧНИМИ ЗАХИСТАМИ» Ткаченко К. В.	217
ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ Тур О. М.	222
ПРОБЛЕМА РЕЗІЛЬЄНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПАНДЕМІЇ COVID-19 Турубарова А. В.	225
ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ Фуркайло В. В., Дмитренко Ю. М.	228
ВРАХУВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЯВЛЕНЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ ПРО СОЦІАЛЬНО УСПІШНУ ЛЮДИНУ У ПЛАНУВАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Шаркова С. Ф., Меннінг Д. М.	233
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ У ДОРΟΣЛОМУ ВІЦІ Шевченко Н. Ф.	237

Наукове видання

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ КООРДИНАТИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

**Збірник наукових матеріалів
II Міжнародної науково-практичної конференції**

3-4 червня 2021 року

Відповідальний за випуск – Яланська С. П.

Комп'ютерна верстка – Корнілов О. В.

**За зміст публікацій та автентичність цитат
відповідальність несуть автори.**

Наукові матеріали друкуються за авторськими варіантами.

Підписано до друку 27.05.2021. Формат 60x90/16.

Папір офсетний. Друк RISO. Обл.-вид. арк. 15,3.

Наклад 100 прим. Зам. № 58.

Видавець Поліграфцентр Національного університету

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

36011, Полтава, Першотравневий проспект, 24

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розпоряджувачів видавничої продукції.

Свідоцтво серія ДК № 7019 від 19.12.2019 р.